

ผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟป่า
กรณีศึกษาตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
THE IMPACTS OF FOREST FIRES ON THE RESIDENTS: A CASE STUDY
OF KHAO JOT SUBDISTRICT, SI SAWAT DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE

สาธิมาภรณ์ จุลทรักษ์¹, นันทวัฒน์ เพิ่มพูล², สุภาวรรณ เครือวัลย์³,
พนม ยมเสน⁴, รัฐภูมิ พุกเปลี่ยน⁵, มัฆวาร ช้างลิง⁶, จิรพรรณ มาน้อย⁷,
น้ำบุษย์ ยิงมี⁸, พรหมพิริยะ ไหมบัวเขียว⁹, และณัฐพัชร ชะอุ่ม¹⁰

Satimaporn Jultaruk¹, Nanthawat Phoemphun², Supawan Kruewan³,
Phanom Yomsen⁴, Rattapoom Pookplian⁵, Makkawarn Changling⁶, Jirapan Manoi⁷,
Nambus Yingmee⁸, Prompiriya Maibuakhew⁹, and Nattaphat Chaum¹⁰

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
Kanchanaburi rajabhat university
E-mail: 66122080232@kru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟป่า ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากระบวนการในการแก้ไขผลกระทบของไฟป่า ในเขต ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านต่างๆ ต่อไป เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 357 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 7 ด้าน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ด้านผลกระทบของไฟป่าทางด้านนโยบาย ($\bar{X}$ = 3.39) ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต ($\bar{X}$ = 3.37) และด้านผลกระทบของไฟป่าต่อพืช ($\bar{X}$ = 3.30) ด้านที่ได้รับผลกระทบปานกลาง คือ ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อสังคมและจิตใจ ($\bar{X}$ = 2.92) และด้านผลกระทบของไฟป่าต่อชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X}$ = 2.88) และที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด คือ ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อสุขภาพ ($\bar{X}$ = 2.84) ทั้งนี้ แนวทางในการพัฒนากระบวนการแก้ไขผลกระทบจากไฟป่าในพื้นที่ควรมุ่งเน้นการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการไฟป่าระดับท้องถิ่นเพื่อบูรณาการการเฝ้าระวัง และระงับเหตุอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งเสริมความมาตรการรับมือจากหน่วยงานรัฐในพื้นที่ ควบคู่กับการฟื้นฟูระบบนิเวศ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยส่งเสริมให้มีการปลูกพืชอายุสั้น และพืชคลุมดิน รวมถึงกำหนดมาตรการ扑火ทรัพยากรธรรมชาติผ่านการงดเก็บของป่า และงดล่าสัตว์ชั่วคราว เพื่อให้เกิดการฟื้นตัวอย่างยั่งยืนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และสังคม

ความสำคัญ: ผลกระทบ , ประชาชน , ไฟป่า

*Received January 7, 2026; Revised February 8, 2026; Accepted March 13, 2026

Abstract

This research article aims (1) to examine the impacts of forest fires on local residents in Khao Jot Subdistrict, Si Sawat District, Kanchanaburi Province, and (2) to utilize the findings to develop processes for mitigating the effects of forest fires in various aspects within the same area. The study employed a quantitative research design. The sample group consisted of 357 residents of Khao Jot Subdistrict, Si Sawat District, Kanchanaburi Province. The research instrument was a questionnaire covering seven dimensions. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean ($\bar{x}$) and standard deviation. The results indicated that the most severely affected dimensions were: the policy impacts of forest fires ($\bar{x}$ = 3.39), impacts on wildlife and living organisms ($\bar{x}$ = 3.37), and impacts on vegetation ($\bar{x}$ = 3.30). The moderately affected dimensions were the social and psychological impacts ($\bar{x}$ = 2.92) and impacts on life and property ($\bar{x}$ = 2.88). The least affected dimension was health impacts ($\bar{x}$ = 2.84). Guidelines for developing processes to mitigate forest fire impacts in the area should focus on establishing a local-level forest fire operations center to integrate systematic monitoring and response mechanisms. In addition, it is recommended to strengthen preventive and responsive measures from local governmental agencies, alongside ecological restoration and community economic resilience enhancement. This includes promoting the cultivation of short-lived and ground-cover crops, implementing temporary restrictions on forest product collection and hunting, and fostering sustainable environmental and social recovery.

Keywords: Effect , Populace , Forest fire

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญสถานการณ์การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้อย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี พ.ศ. 2566–2567 พบว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลงมากที่สุดในรอบ 10 ปี คิดเป็น 317,819.20 ไร่ ส่งผลให้ปัจจุบันคงเหลือพื้นที่ป่าไม้ 101,818,155.76 ไร่ หรือร้อยละ 31.47 ของพื้นที่ประเทศ สาเหตุสำคัญของการลดลงดังกล่าว ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ป่าไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ชุมชน รวมถึงปัญหาไฟป่าที่มีความรุนแรง และความถี่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ระบบนิเวศป่าไม้เกิดความเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง อันนำไปสู่ผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อมในวงกว้างทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะฝุ่นควันและหมอกควันข้ามพรมแดน นอกจากนี้ ไฟปายังส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และความมั่นคงของทรัพยากรที่เป็นฐานการดำรงชีพของชุมชน (Sueb Nakasathien Foundation, 2023)

จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าไม้ขนาดใหญ่ และมีระบบนิเวศสำคัญหลายแห่ง อย่างไรก็ตาม จากสถิติของหน่วยงานคุ้มครองไฟป่าประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 พบว่าจังหวัดกาญจนบุรีมีอัตราการเกิดไฟป่าสูง เฉลี่ยถึง 603.60 ไร่ต่อปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ ซึ่งในเดือนกุมภาพันธ์

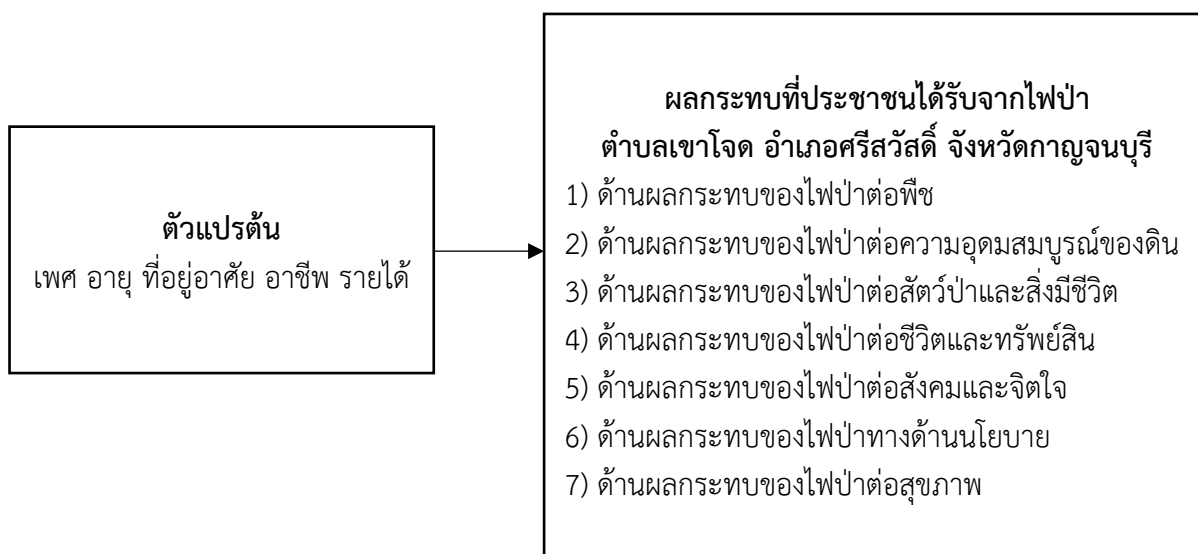
พ.ศ. 2567 พบจุดความร้อนสะสมสูงถึง 992 จุด ส่งผลให้ต้องระดมกำลังจากกว่า 25 หน่วยงาน รวมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 345 นาย พร้อมการสนับสนุนทางอากาศยานเพื่อควบคุมสถานการณ์ แม้ปัจจุบันจะสามารถควบคุมไฟได้และจำนวนจุดความร้อนลดลงเหลือ 4 จุด แต่พื้นที่ยังคงอยู่ภายใต้การเฝ้าระวังอย่างเข้มข้น (Sueb Nakasathien Foundation, 2023)

ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชันและเข้าถึงได้ยาก มีเชื้อเพลิงธรรมชาติสะสมจำนวนมาก และมีชุมชนตั้งถิ่นฐานใกล้เคียงแนวป่า จึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟป่า เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากระบวนการจัดการ การเสนอแนะแนวทาง ตลอดจนสนับสนุนการกำหนดมาตรการรับมือให้มีประสิทธิภาพ ลดความสูญเสีย และเสริมสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟป่า ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากระบวนการในการแก้ไขผลกระทบของไฟป่าในเขตตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านต่างๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

Chaloemrtnakosin National Park (2025) จากสถิติพบว่าพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2566-2567 พบว่าผืนป่าของไทยลดที่สุดในรอบ 10 ปี มีการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ถึง 317,819 ไร่จากปีพ.ศ. 2565 ที่มีพื้นที่ป่าไม้เหลือ 1,002,135,974 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ซึ่งมีจุดที่เกิดไฟและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุกปีและจุดที่มีการเกิดไฟป่ามากที่สุดในประเทศไทย คือ เขตการดูแลของอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์และจุดที่เกิดเหตุมากที่สุดคือ ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากได้รับผลกระทบจากไฟป่าโดยสถานการณ์ไฟป่าในช่วงเดือนพฤษภาคมเกิดเหตุไฟป่าขึ้นมากที่สุดโดยไฟป่าสร้างผลกระทบรูปแบบ ดังนี้ 1. พืชที่ถูกทำลายจากไฟรวมถึงลูกไม้ภายในป่าเสียหาย 2. ไฟป่าทำลายหน้าดินทำให้หน้าดินลดลงจนไม่สามารถเก็บกักน้ำซึ่งจำเป็นต่อพืช 3. สัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตได้รับบาดเจ็บจากไฟ

ป่า 4. น้ำ เกิดการปนเปื้อนจากควันไฟ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสัตว์และมนุษย์ 5. สิ่งมีชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนถูกไฟป่าลุกลาม 6. ไฟป่าทำให้ภาวะอากาศเป็นพิษนำไปสู่ภาวะโลกร้อนหรือภาวะเรือนกระจก 7. ฝุ่นควันส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจของประชาชนโดยรอบ ซึ่งปัญหาทั้งสี่นี้เกิดจากไฟป่าที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนรวมถึงระบบนิเวศของธรรมชาติ เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากระบวนการแก้ไขผลกระทบของไฟป่า ตำบลเขาโจด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านต่าง ๆ เช่น ระบบการป้องกันไฟป่า การเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงมาตรการการเฝ้าระวังในระยะยาว เป็นต้น

1) แนวคิดความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไฟป่า

Sueb Nakhasathien Foundation (2023) กล่าวถึงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไฟป่าซึ่งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ และมีส่วนสำคัญต่อการทำลายระบบนิเวศอย่างไรก็ตามไฟป่าก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม มนุษย์ และสัตว์ ซึ่งสาเหตุของไฟป่าสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย โดยสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก ๆ คือ 1. สาเหตุธรรมชาติ โดยฟ้าผ่าเป็นสาเหตุที่พบได้มากที่สุดที่ในธรรมชาติ ซึ่งสามารถทำให้ต้นไม้และพืชพรรณลุกไหม้ได้รวมถึงสภาพอากาศร้อนแห้งส่งผลให้พืชเป็นเชื้อเพลิงติดไฟได้ดี และสาเหตุที่ 2. เกิดจากมนุษย์โดยอาจเกิดจากการเผาป่าเพื่อการเกษตรโดยเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก แต่ถ้าหากเกินขอบเขตที่จะควบคุมไฟที่ลุกลามไวก็น่าจะเป็นอันตรายซึ่งส่งผลให้เกิดไฟป่าโดยไม่ระมัดระวังด้วยเช่นกัน รวมถึงการทิ้งก้นบุหรี่ที่ไม่ดับในพื้นที่ป่าอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการลุกไหม้ของไฟป่า เป็นต้น

2) แนวคิดการเฝ้าระวังไฟป่า

Forest Fire Prevention and Suppression Bureau (2023) ได้ให้แนวคิดการปฏิบัติการเฝ้าระวังไฟป่าไว้ดังนี้ 1. จัดเตรียมพื้นที่ให้โล่งในจุดที่มีความเสี่ยงที่อาจเกิดเหตุไฟป่าไม่ให้มีใบไม้แห้ง กิ่งไม้แห้ง หรือหญ้าแห้งที่อาจเป็นเชื้อเพลิงให้ไฟป่าปะทุ และลุกลามอย่างรวดเร็ว 2. สร้างแนวกันไฟล้อมรอบพื้นที่ เพื่อเป็นการสกัดไม่ให้ไฟที่อาจลุกลามไปยังพื้นที่บริเวณโดยรอบที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนรวมถึงระบบนิเวศในธรรมชาติซึ่งการสร้างแนวกันไฟยังง่ายต่อการควบคุมของเจ้าหน้าที่ในการระงับเหตุ 3. หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจเป็นเหตุให้เกิดไฟป่า เช่นการเผาพื้นที่ทางการเกษตร การทิ้งก้นบุหรี่ที่เสี่ยงต่อการเกิดประกายไฟ เป็นต้น ทั้งนี้เน้นเป็นเพียงการเฝ้าระวังก่อนเกิดเหตุการณ์ไฟป่า โดยเจ้าหน้าที่รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้มีกระบวนการควบคุมไฟป่าตามลำดับขั้นตอนอีกทั้งยังปรับปรุง และพัฒนาแผนในการปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

3) แนวคิดการฟื้นฟูหลังเกิดผลกระทบไฟป่า

Reforestactino (2023) กล่าวว่าภารกิจที่จะฟื้นฟูหลังเหตุการณ์ไฟป่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำธรรมชาติและชุมชนกลับมาสู่สภาพปกติ การจัดการที่ดีไม่เพียงแต่ช่วยให้ระบบนิเวศฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว แต่ยังช่วยป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันในอนาคตอีกด้วยโดยจากการประเมินสถานการณ์สำรวจความเสียหายเป็นเรื่องสำคัญซึ่งการประเมินพื้นที่ในการรับความเสียหายจากไฟป่าเพื่อทำความเข้าใจถึงขอบเขต และระดับความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อต่อยอดไปเข้าสู่กระบวนการวางแผนฟื้นฟู รวมถึงสร้างแผนการกำหนดลำดับความสำคัญของการฟื้นฟูระบบนิเวศ เช่น การปลูกป่าขึ้นมทดแทนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากไฟป่าและขั้นตอนสำคัญในการฟื้นฟูระบบนิเวศเป็นการฟื้นฟูหน้าดินโดยการปรับปรุงคุณภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อให้ดินกลับมาอุดมสมบูรณ์ ปลูกพืชปกคลุมหน้าดินถูกทำลายเพื่อเป็นการปกป้องหน้าดิน รวมถึงการศึกษาให้ความรู้การป้องกันไฟป่า การปฏิบัติในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไฟป่าซึ่งต้องเยียวยาช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากไฟป่ารวมถึงสนับสนุนชุมชนโดยการให้ความช่วยเหลือทางการเงินเยียวยา หรือการจ้างงานควรมีการวางแผนการป้องกันเหตุการณ์ที่อาจเกิดในอนาคตสร้างโดยการสร้างแนวกันไฟรอบพื้นที่

เสี่ยงเพื่อป้องกันไฟลุกลามอีกทั้งควรตรวจสอบเตรียมพร้อมการจัดตั้งระบบตรวจสอบเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็วการฟื้นฟูหลังเกิดเหตุไฟป่าต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ การวางแผน การดำเนินการอย่างรอบคอบจะช่วยให้ธรรมชาติเพื่อให้ชุมชนสามารถกลับมา มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนได้อีกครั้ง

จากการทบทวนงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่ผ่านมา ต้องให้ความสำคัญในการรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งส่งผลให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากไฟป่าอย่างเหมาะสม และทันทั่วที่มากกว่าในปัจจุบัน คาดว่าช่องว่างความรู้จากงานวิจัยนี้มีโอกาสเติมเต็มจุดที่จะสามารถนำที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ของหน่วยงาน ได้แก่ 1. เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ให้กับการเฝ้าระวังและกรมอุทยานต่าง ๆ ที่อยู่เฝ้าระวังผิวดิน 2. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจถึงอันตรายจากผลกระทบของไฟป่า ซึ่งอาจส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย เช่น ระบบทางเดินหายใจ ระคายเคืองตา และผิวหนัง เป็นต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขอบเขตในการศึกษา คือ ตำบลเขาโจด อำเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ประชากรของการวิจัย คือ ประชาชนในตำบลเขาโจด จำนวน 4,596 คน จากทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านตีนตก หมู่ที่ 2 บ้านสามหลัง หมู่ที่ 3 ไกรเกรียง หมู่ที่ 4 เขาเหล็ก และหมู่ที่ 5 น้ำพุล่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรชุมชนตำบลเขาโจด อำเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ข้อมูลปี 2567 จำนวนทั้งหมด 4,596 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในตำบลเขาโจด จำนวน 357 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยวิธีของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด ได้แก่

1. รวบรวมข้อมูลจากหนังสือเอกสาร วารสาร ข้อมูลผลงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง โดยนำทฤษฎีความเสี่ยงภัยพิบัติ (White, 1974) เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความเสี่ยงภัยพิบัติกับกรณีไฟป่า เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟป่า แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อพืช ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อชีวิตและทรัพย์สิน ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อสังคมและจิตใจ ด้านผลกระทบของไฟป่าทางด้านนโยบาย ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อสุขภาพ

2. แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยครอบคลุมประเด็นผลกระทบจากไฟป่าใน 7 ด้าน การรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2568 โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการตอบแบบสอบถาม และขอความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถามก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความครบถ้วนและความเหมาะสมของข้อคำถาม พร้อมทั้งคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 21 ข้อ ผลการ

วิเคราะห์พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.781 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 0.70 จึงถือว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ ซึ่งแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ศึกษาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้า ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้า จำนวน 21 ข้อ ครอบคลุม 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อพืช 2) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน 3) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต 4) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อชีวิตและทรัพย์สิน 5) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสังคมและจิตใจ 6) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าทางด้านนโยบาย และ 7) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสุขภาพ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้า

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและการวิเคราะห์ระดับผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้าด้วยการแจกแจงความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 52.10 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 47.90 ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 42–47 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 รองลงมาคือช่วงอายุ 48–53 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.69 ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 3 จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 25.49 รองลงมาคือหมู่ที่ 1 จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 24.37 ด้านอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 39.78 รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 ด้านรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000–10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 44.26 รองลงมาคือรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 38.38

การวิจัยเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์ ผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้า ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบในระดับปานกลางถึงระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแต่ละด้านมีระดับผลกระทบแตกต่างกัน ดังนี้ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อพืช พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมาก โดยไฟฟ้าทำให้พืชผลทางการเกษตรลดลง คิดเป็นร้อยละ 30.25 รองลงมาคือพันธุ์ไม้ตามธรรมชาติในพื้นที่ลดจำนวนลง คิดเป็นร้อยละ 29.41 ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมาก โดยดินในพื้นที่เสื่อมสภาพหลังเกิดไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 30.53 ขณะที่ประเด็นดินไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก และดินพื้นตัวได้ยากอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.38 และ 30.53 ตามลำดับ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต พบว่า การล่าสัตว์ป่าและเก็บของป่าได้รับผลกระทบในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.81 ส่วนปัญหาสัตว์ป่าอพยพเข้าสู่ชุมชนและส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.98 และ 35.57 ตามลำดับ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า ทรัพย์สินได้รับผลกระทบในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 29.69 ขณะที่ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.82 ด้านผลกระทบต่อสังคมและจิตใจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง โดยมีความเครียดหรือวิตกกังวล คิดเป็นร้อยละ 35.29 และสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนได้รับผลกระทบ คิดเป็นร้อยละ 34.45 ด้านผลกระทบ

ทางด้านนโยบาย พบว่า ประชาชนเห็นว่าหน่วยงานรัฐเพิ่มมาตรการรับมือในพื้นที่มากขึ้นในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 33.05 และมีการเพิ่มการเผื่อระวังไฟฟ้าในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 35.57 ด้านผลกระทบต่อสุขภาพ พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบทางระบบทางเดินหายใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 31.09 ขณะที่ผลกระทบทางจิตใจและโรคอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.54 และ 28.85 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับและลำดับความรุนแรงของผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้า โดยจำแนกเป็นรายด้าน

ผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้า	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล	ลำดับ
1) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อพืช	3.30	1.10	ปานกลาง	3
2) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน	3.13	1.05	ปานกลาง	4
3) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต	3.37	1.01	ปานกลาง	2
4) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อชีวิตและทรัพย์สิน	2.92	1.10	ปานกลาง	5
5) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสังคมและจิตใจ	2.88	1.14	ปานกลาง	6
6) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าทางด้านนโยบาย	3.39	1.03	ปานกลาง	1
7) ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสุขภาพ	2.84	1.19	ปานกลาง	7
รวม	3.12	1.19	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าทางด้านนโยบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 รองลงมาคือ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 โดยทุกด้านมีระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง

การวิจัยเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์การพัฒนาระบบการในการแก้ไขผลกระทบของไฟฟ้าในเขตตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี จากศึกษาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้าตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี 7 ด้าน สามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาได้ ดังนี้

1. ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อพืช

ประชาชนได้รับผลกระทบจากไฟฟ้าที่ส่งผลให้พืชทางการเกษตรลดลงหรือเสียหาย ดังนั้นในการพัฒนาระบบการแก้ไขผลกระทบ ควรส่งเสริมแนวทางการฟื้นฟูพื้นที่ทางการเกษตรหลังเกิดไฟฟ้า โดยสนับสนุนการปลูกพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้รวดเร็วหรือมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวสั้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถฟื้นตัวจากความเสียหาย และกลับมาประกอบอาชีพได้ในระยะเวลาอันสั้น

2. ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ไฟฟ้าส่งผลให้ดินในพื้นที่เสื่อมสภาพและขาดความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งมีผลต่อการเพาะปลูกของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ในการพัฒนาระบบการแก้ไขผลกระทบควรมีการส่งเสริมแนวทางการฟื้นฟูหน้าดิน เช่น การปลูกพืชคลุมดิน เช่น หญ้าแฝก หญ้าคา และหญ้าเก็ดหอย เป็นต้น ซึ่งจะช่วยหน้าดินที่ถูกทำลายหลังจากได้รับผลกระทบจากไฟฟ้า รวมถึงรักษาความชุ่มชื้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินในระยะยาว

3. ผลกระทบของไฟฟ้าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต

ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ ทำให้จำนวนสัตว์ป่าลดลงและทรัพยากรธรรมชาติได้รับความเสียหาย ดังนั้น ในการพัฒนากระบวนการแก้ไขผลกระทบ ควรมีมาตรการการงดเว้นการเก็บของป่า และล่าสัตว์ชั่วคราวเพื่อให้พืชพันธุ์ตามธรรมชาติได้มีการฟื้นฟู รวมถึงสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติได้มีโอกาสขยายพันธุ์ และเพิ่มจำนวนหลังจากที่ได้รับผลกระทบจากไฟฟ้า ซึ่งเป็นการสร้างประโยชน์ระยะยาวให้แก่คนในชุมชนอีกด้วย

4. ผลกระทบของไฟฟ้าต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ทำให้เกิดความเสียหายต่อที่อยู่อาศัยและทรัพย์สินบางส่วน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเขาโจดควรเพิ่มการเฝ้าระวังเหตุที่จะเกิดจากไฟฟ้าโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้าจังหวัดกาญจนบุรี อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ และเทศบาลตำบลเขาโจด เป็นต้น เพื่อลดการเกิดผลกระทบที่อาจสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชน

5. ผลกระทบของไฟฟ้าต่อสังคมและจิตใจ

การเกิดไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อประชาชนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล และความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิต ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเขาโจดควรเสริมสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในชุมชนโดยการเพิ่มมาตรการการป้องกันที่สามารถทำได้โดยง่าย เช่น การสร้างแนวกันไฟจากพืชกันไฟ ได้แก่ ต้นกล้วย เตยหอม และตำลึง เป็นต้น เพราะพืชเหล่านี้สามารถเป็นแนวฉนวนกันไฟจากธรรมชาติได้

6. ผลกระทบของไฟฟ้าทางด้านนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรการและแนวทางในการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเขาโจดควรเสนอให้เพิ่มหน่วยงานหรือบุคคลในการระงับเหตุและควบคุมไฟ เช่น จัดตั้งทีมเฉพาะกิจเพื่อระงับเหตุและควบคุมไฟฟ้าที่อาจจะเกิดขึ้น

7. ผลกระทบของไฟฟ้าต่อสุขภาพ

ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ ดังนั้น ในการพัฒนากระบวนการแก้ไขผลกระทบ ควรมีการส่งเสริมมาตรการป้องกันด้านสุขภาพ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากควันไฟ การแจกอุปกรณ์ป้องกันหน้ากากอนามัย รวมถึงให้ประชาชนหลีกเลี่ยงจากจุดที่อาจเกิดความเสี่ยงต่อระบบทางเดินหายใจ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์เรื่องผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากไฟฟ้าในตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าภาพรวมประชาชนได้รับผลกระทบจากไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.19) เมื่อพิจารณาระดับความรุนแรงของผลกระทบเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าทางด้านนโยบาย ด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต และด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อพืช ตามลำดับ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลกระทบของไฟฟ้าทางด้านนโยบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 แสดงให้เห็นว่าประชาชนรับรู้ถึงมาตรการของหน่วยงานภาครัฐที่เพิ่มขึ้นในการรับมือกับสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หน่วยงานรัฐเพิ่มมาตรการการรับมือในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.49 รองลงมาคือ การเพิ่มการเฝ้าระวังการเกิดไฟฟ้าเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 3.48 สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนรับรู้ถึงบทบาทของภาครัฐใน

การจัดการปัญหาไฟป่า ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Chonlada Thakamfoo (2567) ที่อธิบายว่าผลกระทบเชิงนโยบายเป็นผลลัพธ์สำคัญของการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรการและนโยบายสาธารณะ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดแนวทางในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรจัดตั้งทีมเฉพาะกิจเพื่อระงับเหตุและควบคุมไฟป่าที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลเขาโจด อำเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยให้มีการส่งเสริมการดำเนินงานในลักษณะของความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนในพื้นที่ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเฝ้าระวัง และรับมือกับสถานการณ์ไฟป่า อย่างไรก็ตาม รูปแบบการดำเนินงาน กลไกการประสานงาน และประสิทธิภาพของมาตรการที่มีอยู่ยังคงเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาหรือวิเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถพัฒนาการจัดการไฟป่าในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบททางสังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนในระยะยาว

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 แสดงให้เห็นว่าไฟป่าส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยเฉพาะสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตในป่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การล่าสัตว์ป่าและการเก็บของป่าได้รับผลกระทบ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.81 รองลงมาคือ สัตว์ป่าอพยพเข้าสู่พื้นที่ชุมชนและอาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อประชาชน คิดเป็นร้อยละ 36.98 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับข้อมูลของ Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation (2024) ที่ระบุว่าไฟป่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อสมดุลของระบบนิเวศ โดยการเผาไหม้จากไฟป่าสามารถทำลายพืชพรรณ แหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ส่งผลให้โครงสร้างของระบบนิเวศเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ความรุนแรงของไฟ ระยะเวลาการเผาไหม้ และปริมาณเชื้อเพลิงในพื้นที่ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดระดับความเสียหายของดิน พืช และสัตว์ป่าในระบบนิเวศป่าไม้ ดังนั้น ควรส่งเสริมแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนการฟื้นฟูป่าในระบบนิเวศป่าไม้ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากไฟป่าควบคู่กับการสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างเหมาะสมในช่วงที่ธรรมชาติกำลังฟื้นตัว แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้พืชพรรณธรรมชาติสามารถฟื้นฟูและเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเอื้อต่อการเพิ่มจำนวนของสัตว์ป่าในระบบนิเวศ ซึ่งจะส่งผลดีต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนในระยะยาว

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่สามคือ ด้านผลกระทบของไฟป่าต่อพืช มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 แสดงให้เห็นว่าไฟป่าส่งผลกระทบต่อทรัพยากรพืชและผลผลิตทางการเกษตรของประชาชนในพื้นที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไฟป่าทำให้พืชผลทางการเกษตรลดลง คิดเป็น ร้อยละ 30.25 รองลงมาคือ พันธุ์ไม้ตามธรรมชาติในพื้นที่ลดจำนวนลง คิดเป็น ร้อยละ 29.41 แสดงให้เห็นว่าไฟป่ามีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชและผลผลิตทางการเกษตรของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากไฟป่าสามารถเผาทำลายพืชพรรณและหน้าดินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเจริญเติบโตของพืช ส่งผลให้พืชไม่สามารถเติบโตได้ตามปกติหรือผลผลิตลดลง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Li et al. (2024) ที่อธิบายว่าไฟป่าเป็นการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงธรรมชาติ เช่น เศษหญ้า กิ่งไม้ ใบไม้แห้ง รวมถึงพืชพรรณที่ยังมีชีวิต ซึ่งสามารถลุกลามได้อย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืชและระบบนิเวศในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร ดังนั้น ควรส่งเสริมแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงจากไฟป่า โดยสนับสนุนการปลูกพืชทางการเกษตรที่มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวสั้นและสามารถฟื้นตัวได้เร็วควบคู่กับการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์หน้าดินและการฟื้นฟูป่าในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากไฟป่า รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสามารถดำเนินไปอย่างยั่งยืน

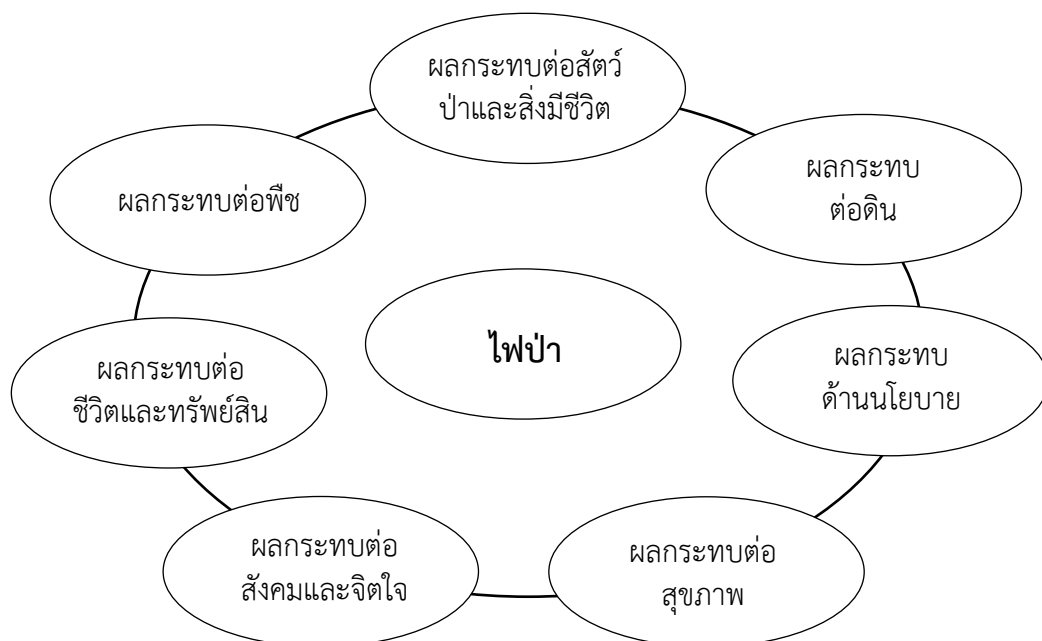
นอกจากนี้ แม้ว่าผลการศึกษาจะพบว่าด้านผลกระทบของไฟฟ้าต่อสุขภาพอยู่ในลำดับที่ 7 ซึ่งเป็นลำดับที่ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 แต่ยังสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ยังคงได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ ทั้งนี้ควันไฟฟ้าประกอบด้วยฝุ่นละอองขนาดเล็กและสารพิษจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงธรรมชาติ เช่น ใบไม้แห้ง กิ่งไม้ และเศษพืช ซึ่งสามารถเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจของมนุษย์และก่อให้เกิดการระคายเคืองหรือโรคทางเดินหายใจได้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Grant and Runkle (2022) ซึ่งศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพจากการสัมผัสควันไฟฟ้า โดยพบว่า การได้รับควันไฟฟ้าสามารถส่งผลให้สมรรถภาพของปอดลดลง และเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดอาการกำเริบของโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคหอบหืดและโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง นอกจากนี้ งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าการสัมผัสควันไฟฟ้าในระดับสูงหรือเป็นระยะเวลานานสามารถเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือด รวมถึงปัญหาสุขภาพอื่น ๆ ได้ เมื่อพิจารณาร่วมกับผลการศึกษา พบว่า ไฟฟ้าไม่เพียงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ซึ่งมีความไวต่อมลพิษทางอากาศมากกว่ากลุ่มประชากรทั่วไป เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาสาธารณสุขจากไฟฟ้าและปัญหาการเกิดความเสี่ยงต่อระบบทางเดินหายใจ ดังนั้น ควรพิจารณาปัญหาสิ่งแวดล้อมเชิงบูรณาการที่มีความเชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เนื่องจากการเกิดไฟฟ้าไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น แต่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ ด้วยการแจกหน้ากากอนามัยรวมถึงให้ประชาชนหลีกเลี่ยงจากจุดที่อาจเกิดความเสี่ยงต่อระบบทางเดินหายใจ

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากไฟฟ้าทั้ง 7 ด้าน พบว่า ผลกระทบของไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลเขาโจดมีลักษณะเป็นผลกระทบเชิงระบบ ที่เชื่อมโยงกันระหว่างมิติด้านนโยบาย ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผลกระทบที่มีระดับความรุนแรงสูงส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชิงนโยบายและทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าผลกระทบด้านสุขภาพโดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าไฟฟ้าในพื้นที่ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการดำเนินนโยบายของภาครัฐในระดับพื้นที่ ในขณะเดียวกัน เช่น ด้านสุขภาพของประชาชน แม้จะอยู่ในลำดับท้าย แต่ยังคงมีความสำคัญในเชิงผลกระทบระยะยาว เนื่องจากมลพิษจากควันไฟฟ้าสามารถสะสมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาจึงสะท้อนให้เห็นว่าผลกระทบจากไฟฟ้ามีลักษณะเป็นห่วงโซ่ โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ จากนั้นจึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน วิถีชีวิตของประชาชน และในที่สุดอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลเขาโจดควรถูกพิจารณาในลักษณะของ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเชิงบูรณาการ ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน กล่าวคือ การเกิดไฟฟ้าไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และการดำเนินมาตรการของหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่ด้วย ดังนั้น การจัดการปัญหาไฟฟ้าจึงไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะการควบคุมหรือระงับเหตุการณ์ไฟฟ้าเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับมาตรการเชิงป้องกัน การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหลังเกิดไฟฟ้า และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อให้การบริหารจัดการปัญหาไฟฟ้าสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว เพื่อพัฒนาการจัดการไฟฟ้าในอนาคตให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ทั้งในด้านการลดความเสี่ยงจากไฟฟ้า การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายหลังการเกิดไฟฟ้า และการเสริมสร้างบทบาทของ

ชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ อันจะนำไปสู่ความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัญหาไฟป่าเป็นปัจจัยศูนย์กลางที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบหลายมิติในพื้นที่ศึกษา โดยผลกระทบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านพืช ด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้านสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิต ด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้านสังคมและจิตใจ ด้านนโยบาย และด้านสุขภาพของประชาชน ซึ่งแต่ละด้านได้รับผลกระทบในระดับที่แตกต่างกัน แต่ล้วนมีความสัมพันธ์กับการเกิดไฟป่าโดยตรง ไฟป่าไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สังคม และการบริหารจัดการในเชิงนโยบายไปพร้อมกัน จนเกิดเป็นห่วงโซ่ของผลกระทบที่เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ เมื่อเกิดไฟป่าจะทำให้พืชพรรณและสัตว์ป่าได้รับความเสียหาย ส่งผลให้ความสมดุลของระบบนิเวศลดลง และทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินเสื่อมโทรมตามมา ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติย่อมส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงก่อให้เกิดความกังวลและผลกระทบทางสังคมและจิตใจของคนในชุมชน ควันไฟและมลพิษทางอากาศที่เกิดจากไฟปายังสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะระบบทางเดินหายใจ ในขณะเดียวกัน ปัญหาไฟปายังเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากมาตรการป้องกัน การควบคุมไฟป่า และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ การแก้ไขปัญหาไฟป่าจึงจำเป็นต้องใช้แนวทางการจัดการแบบบูรณาการ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถลดผลกระทบและป้องกันการเกิดไฟป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างยั่งยืน

แผนผังที่ 1 ปัญหาไฟป่าเป็นปัจจัยศูนย์กลางที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบหลายมิติในพื้นที่ศึกษา โดยผลกระทบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับทั้ง 7 ด้าน

การถ่ายทอดองค์ความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์

การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับไฟฟ้าและการนำไปใช้ประโยชน์ครอบคลุมทั้งการสร้าง ความเข้าใจในชุมชน การป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ การวางแผนมาตรการป้องกันเชิงนโยบาย และการสนับสนุนงานวิจัย เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานสามารถรับมือและฟื้นฟูผลกระทบจากไฟฟ้าได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะ ดังนี้ จากผลการวิจัยพบว่าไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อประชาชนในหลายด้าน ทั้งด้านนโยบาย ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพของประชาชน ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบจากไฟฟ้าในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยควรมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้าระดับท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ และรับมือกับเหตุการณ์ไฟฟ้าได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังไฟฟ้า รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของไฟฟ้าและวิธีการป้องกันที่เหมาะสม ภาครัฐจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเกิดไฟฟ้าอย่างเคร่งครัด และควรส่งเสริมให้ประชาชนปลูกพืชทดแทนที่ทนต่อไฟฟ้าและมีความมั่นคงระยะยาว เช่น มันสำปะหลังและข้าวโพดหวาน รวมทั้งสนับสนุนการปลูกพืชบำรุงดินอย่างหญ้าแฝกเพื่อฟื้นฟูดินที่เสื่อมโทรมจากไฟฟ้าควบคู่กับการควบคุมการล่าสัตว์และการเก็บของป่าเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ พร้อมทั้งสนับสนุนการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะโรคทางเดินหายใจจากควันไฟ และที่สำคัญควรสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งอาจสะท้อนการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น อีกทั้งการศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ตำบลเขาโจด จึงอาจไม่สามารถอธิบายสถานการณ์ของพื้นที่อื่นที่มีบริบทแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งสามารถอธิบายระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ แต่ยังไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดไฟฟ้าได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้ การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการขยายพื้นที่ศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่อื่นที่มีบริบทด้านสิ่งแวดล้อมและการเกิดไฟฟ้าที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบและทำความเข้าใจผลกระทบของไฟฟ้าในมิติต่าง ๆ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและรับมือไฟฟ้าในตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อทราบถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวางแผนในเชิงการป้องกันและรับมือล่วงหน้า หรือระหว่างเกิดเหตุ และการฟื้นฟูการปรับตัวหลังเกิดไฟฟ้า

2. ควรศึกษาแนวทางรูปแบบการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบถึงมาตรการการรับมือ รวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานยับยั้งเหตุที่เกิดจากไฟฟ้า

References

- Chaloem Rattanakosin National Park (2025). *Statistics of past forest fire occurrences in Chaloem Rattanakosin National Park (Unpublished manuscript)*. Chaloem Rattanakosin National Park, Si Sawat District, Kanchanaburi Province.
- Chonlada Thakamfoo. (2024). *The policy implementation of solving forest fire and haze problems in 2024 of chom thong district Chiangmai province*. Independent study, Master of Political Science, Thammasat University.
https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:330420
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. (2024). *Thailand's forest situation for 2023-2024*. <https://portal.dnp.go.th/>
- Forest Fire Prevention and Suppression Bureau. (2023). *Forest fire monitoring*.
https://fp.forest.go.th/rfd_app/rfd_portal/app/index.php
- Grant, E., & Runkle, J. D. (2022). Long-term health effects of wildfire exposure: A scoping review. *The Journal of Climate Change and Health*, 6, 100110.
<https://doi.org/10.1016/j.joclim.2021.100110>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Li, Z., Wei, J., He, W., Cao, X., Zhou, X., & Tian, Q. (2024). Effect of plant–soil system on the restoration of community stability after wildfire in the northeast margin of Qinghai–Tibet plateau. *Scientific Reports*, 14, 10706.
<https://doi.org/10.1038/s41598-024-61621-2>
- Prarutta Kramakum. (2023). *Participating in the prevention and resolution of forest fires, haze and dust problems in the northern region of the 3rd Army Region, a case study in Chiang Rai Province (Research report)*. Army Foundation College.
<https://www.awc.ac.th/storage/research/839.pdf>
- Sueb Nakasathien Foundation. (2023). *Basic knowledge about forest fires*.
<https://www.seub.or.th/>
- Sueb Nakasathien Foundation. (2024). *Thailand's forest situation*.
<https://www.seub.or.th/forest-environmental-2023/>
- White, G. F. (1974). *Natural hazards: Local, national, global*. Oxford University Press.